

GYÓGYSZERÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

Gyógyszerészet 49. 763–764. 2005.

Az első Gyógyszerészet című szaklap centenáriumi emlékére

Dr. Lázencz László és Kutas Jenő

Dr. Lázencz László régi közleményei között bukkanunk rá egy 1975-ben kiadott Diarium-ra [1] és ennek kéziratára. Ennek a figyelembe vételével készítettük ezt a kis megemlékezést az első Gyógyszerészet elnevezésű szaklap megalapításának századik évfordulóján.

A mai Románia területén található Misztótfalu a 1900-as évek elején több szempontból is nevezetes hely volt. Misztótfaluban 1897-től *Simon Aurél* gyógyszerész tulajdonában és irányításában lévő, vízi erővel működtetett papír- és kapszulagyár, és a hozzá kapcsolódó nyomda működött.

A település vélhetően ebben az időben még nem rendelkezett gyógyszerertárral. Erről a régi „Gyógyszerészek Zsebnaptára”-iban találhatunk némi támpontot.

Az 1913-as zsebnaptárban már említenek fiókpatikát, melynek tulajdonosa *Widder Péter*, a nagybányai Arany Sas gyógyszertár vezetője. 1935-ben alapít itt Angyal néven gyógyszertárat *Náni János*. Napjainkban *Kazay Endre* testvérének unokája, *Kazay Anna* gyógyszerész a patika vezetője.

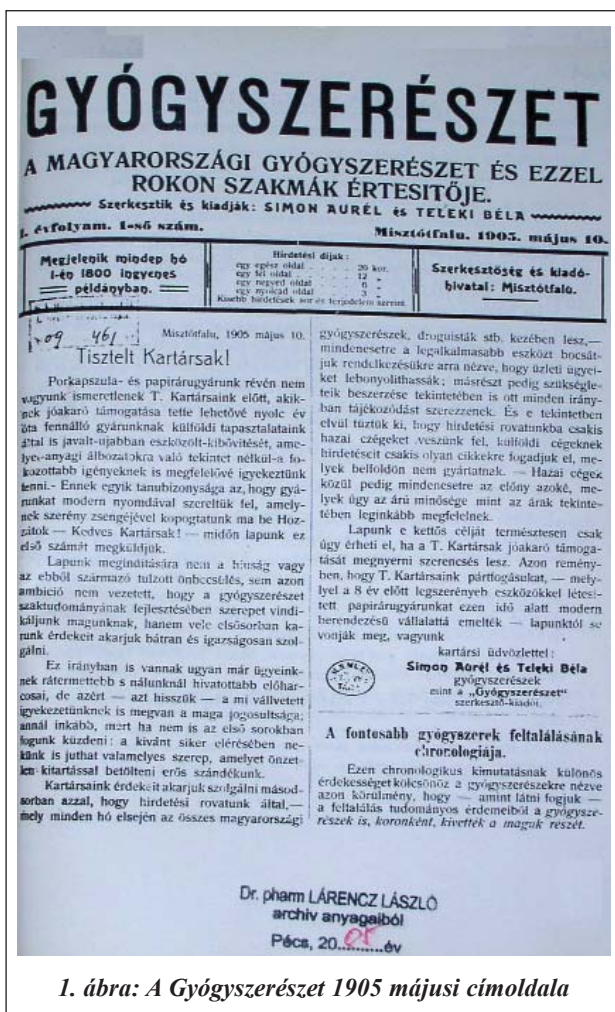
Misztótfaluban a századfordulón *Simon Aurél* és *Teleki Béla* egy olyan kiadvánnyal jelentek meg, melylyel „elsősorban karunk érdekeit akarjuk bátran és igazságosan szolgálni.” [Idézet a kiadványból, 2]. Az új, havonta megjelenő tudományos, történeti és hirdetési értesítőt „Gyógyszerészet, a magyarországi gyógyszerészet és ezzel rokon szakmák értesítője” névre keresztelték. Első megjelenése 1905. május 10. (1. ábra).

Kazay Endre munkássága is hatással lehetett a szerzőkre, hiszen a neves gyógyszerész Misztótfalun született és sokáig itt is élt. A *Kazay Lexicon* 1900-ban jelent meg Nagybányán; *Kazay* az ismeretanyag jó részét szülőfalujában a „kapszulagyárosnál”, valamint Nagybányán a könyvtárakban gyűjtötte össze.

A Gyógyszerészet lap az első elképzelések szerint havi rendszerességgel jelent meg 1800 ingyenes példányban. Elsősorban a gyógyszerészetet érintő tudományos, történeti közlemények foglaltak benne helyet, másodsorban pedig a gyógyszerészek és gyógyszergyártók, -forgalmazók helyezhettek el benne hirdetéseiket. A lap rövid idő alatt rendkívül népszerű lett. Ahogy azt a beköszönő első számukban írják: „Kartársaink érdekeit akarjuk szolgálni másodsorban azzal, hogy hirdetési rovatunk által – mely minden hó elsején az összes magyarországi gyógyszerészek, droguisták stb. kezében lesz – mindenesetre a legalkalmasabb eszköz bocsátjuk rendelkezésükre arra nézve, hogy üzleti ügyeiket lebonyolíthassák”.

Néhány kiragadott részlettel szeretnénk bemutatni egy-egy lapot, a teljesség igénye nélkül!

Az első szám részletesen foglalkozik az elindított „Gyógyszerészet” céljaival, a támogatók köszöntésével, majd a fontosabb gyógyszerek feltalálásának/felfedezésének kronológiáját közli több oldalon keresztül. Ez irodalmi forrásként szolgálhat egyes gyógyszerek történetéhez. A „Gyakorlati Jegyzetek” címszó alatt a következő olvasható: „a fődrászkok vegyészeti működését a törvény nem szabályozza, ezért látjuk el őket mi jó tanácsal és ajánlunk nekik általunk készített, megbízható, jó pipereszereket.” Olvashatunk még a falu méltán híres szülöttéről (tótfalusi) *Kis Miklós* nyomdász életrajzáról,

1. ábra: A Gyógyszerészet 1905 májusi címlapja

2. ábra: Kis Miklós nyomdász oklevele – részlet

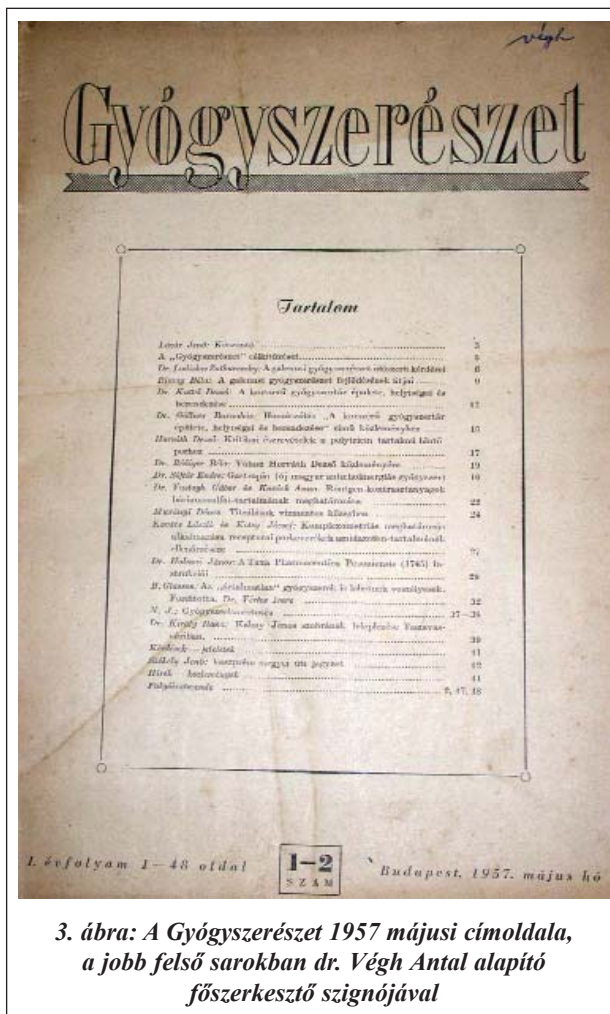
aki nevében felvette a misztótfalusi jelzõt, amire mindig büszke volt (2. ábra). Nemzetközi elismertsége ellenére hazájában nem vált híressé. Külföldön az õ közremûködésével nyomtatták ki 1685 májusában a Károli-bibliát [4]. A vegyes részben megtalálhatjuk a *Kazay Endre* és *Blahó Aranka* eljegyzésérõl tájékoztató kis cikket is.

A lap ötödik számában (1905. szeptember 10-én jelent meg), érdekes vezércikkkel, a „Nyíregyházi határozat”-tal találkozhatunk, mely kimondta, hogy a gyógyszerészi pálya képzetesebb gyógyszerészeket kíván, ezért javasolták a pályára lépõk számára az érettségi vizsgát. Tovább olvasva a lapot, egy izgalmas cikksorozat elsõ részébõl megtudhatjuk a szikvízkészítés lépéseit. *Simon Aurél* a szódavíz történetérõl ír. Technológiai tanácsok olvashatók a kinin keserû ízének elfedésérõl, valamint egy korabeli gyermektápszer összetételérõl.

Még két következõ számban is tovább gyarapíthatjuk ismereteinket a szikvízkészítés lehetõségeirõl. A II. évfolyam 1. számában (1906. február. 10-én) ér véget a „Nyíregyházi határozat”-ot részletesen bemutató közlemény is. Itt szintén tájékozódhatunk új gyógyszerfélésegekrõl, ill. hirdetésekrõl.

A Misztótfaluban kiadásra került *Gyógyszerészet* további számairól nem tudunk. Feltételezhetõ, hogy a gyár tulajdonosváltásával a lap megszûnt. 1912-bõl van feljegyzés, hogy bizonyos *Szimonisz Béla* misztótfalusi gyógyszerész önfelnyíló kapszulái kiállításokon elismerést nyertek [3]. Az elsõ világháború után a cég tönkrement, nem élesztették újjá, így valószínû a *Gyógyszerészet* szaklap elsõ kiadása is végleg megszûnt.

Az 1950-es években újra megfogalmazódott egy hasonló elnevezésû és érdeklõdési igényt kielégítõ szaklap elindítása: 1957-ben *dr. Végh Antal* fõszerkesztésével megjelent a *Gyógyszerészet* (3. ábra), ami ettõl a dátumtól – napjainkig – minden hónapban naprakész információkkal, tudományos ismeretanyaggal, kutatási, történeti eredményekkel, továbbképzõ közleményekkel

3. ábra: A *Gyógyszerészet* 1957 májusi címlapja, a jobb felsõ sarokban *dr. Végh Antal* alapító fõszerkesztõ szignójával

és némi hirdetéssel fûszerezve jelenik meg. Összefoglalásként elmondható, hogy szakmai kezdeményezés és igény volt a századfordulón egy folyamatosan megjelenõ gyógyszerészeti tárgyú lapra, melynek létjogosultsága 100 év távlatából is beigazolódní látszik.

IRODALOM

Az 1–6. sz. irodalom az MGYT honlapjáról (www.mgyt.hu) letölthetõ és kérésre a szerkesztõség az érdeklõdõknek megküldi.

L. Lárenz and J. Kutas: *For the centenary of the first „Gyógyszerészet” journal*

A szerzõ címe: Pécs, Jókai u. 51. – 7622